

Scientific Bulletin of Chełm
Section of Pedagogy
No. 1/2020

**OCHRONA PRAW DZIECKA W KONTEKŚCIE BEZPIECZEŃSTWA
W STREFIE SCHENGEN**

**PROTECTION OF CHILDREN'S RIGHTS IN THE CONTEXT
OF SAFETY IN SCHENGEN**

RAFAŁ PARCZEWSKI

Military University of Technology in Warsaw (Poland)
e-mail: s174@wp.pl

ABSTRACT: *The article presents the rights of children in the Schengen Area. Child Trafficking is a major threat nowadays. The abolition of border control at internal borders may cause such situations. According to with the above, it is necessary to properly ensure an appropriate security system and proper border checks at external borders. The article presents the rights of children in the Schengen Area.*

KEY WORDS: *children's rights, security, Schengen Area.*

WPROWADZENIE

Prawidłowe zachowanie bezpieczeństwa państwa, w tym również bezpieczeństwa dzieci, jest ważnym czynnikiem, który nabrał szczególnego znaczenia po wejściu Polski do Strefy Schengen. Zasada demokratycznego państwa prawa należy do podstawowych reguł regulujących życie społeczne w krajach o demokratycznym ustroju (Bulandra, 2005, p. 7-18). Jednym z wyznaczników współczesnego, właściwie egzystującego państwa, jest bez wątpienia funkcjonująca w kraju polityka informacyjna. Skupiając w sobie wielofunkcyjność, oddziałuje na każdy sektor życia, nadaje kierunek działaniom, buduje światopogląd, wypracowuje określone postawy społeczne i polityczne. Zakres i forma wprowadzonej do obiegu publicznej informacji stanowi równie istotny element w szeroko rozumianym systemie bezpieczeństwa państwa (Karpińska, 2014, p. 99; Stojecka-Zuber, Ostrowska, Aftyka, 2018). Po wejściu Polski do Strefy Schengen z pewnością wzrosło zagrożenie różnego rodzaju przestępczością, także z udziałem dzieci. Po zniesieniu kontroli granicznych na wewnętrznych granicach nastąpił swobodny przepływ osób i towarów.

W Strefie Schengen przekraczanie granic wewnętrznych jest z pewnością łatwiejsze, ale służby graniczne państw wspólnoty muszą używać szczególnych środków teleinformatycznych, które ułatwiają m.in. identyfikację małoletnich osób zaginionych (uprowadzonych, ubezwłasnowolnionych itp.). Jak podaje strona internetowa w 2017 r. roku Polacy zawarli co najmniej 13,5 tys. małżeństw z cudzoziemcami. To wynik aż o 19,5 proc. wyższy niż w roku 2016. Niespełna 4,7 tys. ślubów z obcokrajowcami odbyło się w Polsce, a Polki najczęściej wybierały: Anglików, Niemców, Ukraińców i Włochów. Polscy mężczyźni z kolei wiązali się z Ukrainkami, Rosjankami i Białorusinkami (Brzozowska, <https://kobieta.wp.pl/coraz-wiecej-polek-wybiera-cudzoziemca-na-meza-psycholog-wyjasnia-skad-takie-zainteresowanie-6338471376435329a>, access: 25.09.2020 r.).

Powyższe z pewnością może powodować sytuację, w której może dojść do uprowadzenia dziecka przez jednego z rodziców bez zgody drugiego. Konflikt pojawia się wówczas, kiedy oboje rodziców posiadają prawa rodzicielskie, a jeden z rodziców ma zamiar uprowadzić dziecko bez obopólnej zgody.

Strefa Schengen jest obszarem, w ramach którego zagwarantowano swobodę przemieszczania się osób, a państwa członkowskie tej strefy przyjęły

wspólne regulacje w zakresie kontroli granicznej. Na granicach wewnętrznych zniesione kontrole graniczne, zaś na zewnętrznej – ustanowione zostały wspólne zasady jej wzmocnienia i kontroli.

W chwili obecnej w omawianym zakresie decydujące znaczenie mają znaczące przepisy tzw. *acquis* Schengen, które ściśle regulują m.in. zasady ochrony granicy zewnętrznej, ochrony danych osobowych, współpracy pomiędzy służbami policyjnymi państw – stron, wydawania wiz cudzoziemcom, ekstradycji osób między państwami – stronami, a także funkcjonowania Systemu Informacyjnego Schengen (Doliwa-Klepacka, Dubowski, 2012, p. 9). System Informacyjny Schengen jest gwarancją bezpieczeństwa publicznego we wszystkich państwach członkowskich dzięki przekazywanym informacjom SIS II umożliwia m.in. zidentyfikowanie zaginionych osób, w tym dzieci. Dzieci pełnią bardzo ważną rolę w społeczeństwie, dlatego ich bezpieczeństwo a szczególnie ochrona praw jest istotnym elementem w dobie Schengen.

PRAWA DZIECKA W POLSCE

Prawa dziecka to pojęcie z kategorii praw człowieka. Wynikają one z godności i niepowtarzalności dziecka jako jednostki ludzkiej. Prawa dziecka są czymś innym niż jego podstawowe potrzeby. O prawach dziecka, podobnie jak o prawach człowieka, mówi się w relacji władza – jednostka. Jeżeli dziecko ma prawa, to znaczy, że państwo gwarantuje każdemu dostęp do edukacji, wychowania w rodzinie, wypoczynku, czy też opieki zdrowotnej. Prawa dziecka, tak jak prawa osoby dorosłej, podlegają ograniczeniom, ale tylko takim, które są przewidziane przez ustawę i konieczne są w społeczeństwie demokratycznym ze względu na bezpieczeństwo państwa i publiczne, ochronę porządku, zapobieganie przestępstwom, ochronę zdrowia i moralności lub ochronę praw i wolności każdego człowieka. Ograniczenia, nie istnieją jedynie w przypadku praw do ochrony przed torturami, nieludzkim i poniżającym traktowaniem i karaniem oraz ochrony przed niewolnictwem i poddaństwem (Czyż, 2002, p. 70).

Ochrona praw dziecka po II wojnie światowej przeszła długą drogę i ewolucję. Konwencja o Prawach Dziecka, uchwalona została przez Organizację Narodów Zjednoczonych w dniu 20 listopada 1989 r., weszła w życie 2 września 1990 r. Zapisy Konwencji ustanawiają status dziecka oparty na następujących

założeniach: 1) dziecko jest samodzielnym podmiotem i ze względu na swoją niedojrzałość psychiczną i fizyczną wymaga szczególnej opieki i ochrony prawnej; 2) dziecko jako istota ludzka wymaga poszanowania jego tożsamości, godności i prywatności; 3) rodzina jest najlepszym środowiskiem wychowania dziecka.

Państwo winno wspierać rodzinę, ale nie wyręczać w jej funkcjach (Czyż, 2002, p. 74).

Zasady, jakimi kierowano się tworząc katalog praw dziecka, były następujące: 1) zasada dobra dziecka oznacza, że wszystkie działania muszą być podejmowane z uwzględnieniem najlepiej pojętego interesu dziecka; 2) zasada równości oznacza, że wszystkie dzieci, niezależnie od ich cech są równe wobec prawa; 3) zasada poszanowania praw i odpowiedzialności obojga rodziców oznacza, że państwo szanuje autonomię rodziny i ingeruje tylko w szczególnie uzasadnionych przypadkach; 4) zasada pomocy państwa oznacza, że państwo zobowiązane jest do wspierania i zabezpieczenia socjalnego rodzin, w szczególności potrzebujących pomocy (Czyż, 2002, p. 74). W Polsce urząd Rzecznika Praw Dziecka sprawuje Mikołaj Paweł Pawlak, który został wybrany przez Sejm w dniu 23 listopada 2018 r. Jak podaje strona internetowa Rzecznika Praw Dziecka, podejmuje on działania na rzecz zapewnienia mu pełnego i harmonijnego rozwoju, z poszanowaniem jego godności i podmiotowości (art. 3 ustawy o Rzeczniku Praw Dziecka). Wypełnienie tych zadań wymaga ochrony dziecka przed wszelkimi przejawami przemocy, okrucieństwa, wyzysku, a także przed demoralizacją, zaniedbaniem i innymi formami niewłaściwego traktowania. Przedmiotem troski Rzecznika są wszystkie dzieci. Szczególną opieką otacza dzieci niepełnosprawne, które mają utrudniony start życiowy. Rzecznik wykonując swoje uprawnienia, kieruje się zasadami zawartymi w Konstytucji RP, Konwencji o Prawach Dziecka i ustawie o Rzeczniku Praw Dziecka. Rzecznik podejmuje działania przewidziane w ustawie z własnej inicjatywy, biorąc pod uwagę napływające do niego informacje wskazujące na naruszenie praw lub dobra dziecka. Zajmuje się przypadkami indywidualnymi, jeśli nie zostały one wcześniej rozwiązane we właściwy sposób mimo, że wykorzystano dostępne możliwości prawne (Rzecznik Praw Dziecka, <https://brpd.gov.pl/czym-zajmuje-sie-rzecznik-praw-dziecka>, access: 25.09.2020 r.).

Najważniejszym aktem prawnym w Polsce jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 02 kwietnia 1997 r. W art. 72 ujęta jest zasada dobra dziecka:

1. Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka. Każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.
2. Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych.
3. W toku ustalania praw dziecka organy władzy publicznej oraz osoby odpowiedzialne za dziecko są obowiązane do wysłuchania i w miarę możliwości uwzględnienia zdania dziecka.
4. Ustawa określa kompetencje i sposób powoływania Rzecznika Praw Dziecka. Art. 48 - zasada ochrony władzy rodzicielskiej. W Konstytucji RP napisano: „Rodzice mają prawo do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniem. Wychowanie to powinno uwzględniać stopień dojrzałości dziecka, a także wolność jego sumienia i wyznania oraz jego przekonania. Ograniczenie lub pozbawienie praw rodzicielskich może nastąpić tylko w przypadkach określonych w ustawie i tylko na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu”.

Analizując powyższe zapisy Konstytucji RP, stwierdzać można jednoznacznie, że ograniczenie praw rodzicielskich może nastąpić tylko i wyłącznie na podstawie wyroku sądowego. Art. 97 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego z dnia 25 lutego 1964 r. mówi, że władza rodzicielska przysługuje obojgu rodzicom, każde z nich jest obowiązane i uprawnione do jej wykonywania. Jednakże o istotnych sprawach dziecka rodzice rozstrzygają wspólnie; w braku porozumienia między nimi rozstrzyga sąd opiekuńczy. Jak słusznie zauważa S.L Stadniczeńko: „Dziecko – człowiek w życiu społecznym – musi stać się celem, któremu rodzina, placówki opiekuńczo – wychowawcze, socjalne, państwo z całym swoim aparatem, instytucje społeczne będą służyć w osobowym spełnianiu się jego człowieczeństwa” (Stadniczeńko, 2015, p. 50).

Funkcjonariusze Straży Granicznej dokonujący kontroli granicznej stosują zapisy kodeksu granicznego Schengen - Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (EU) 562/2006 z późniejszymi zmianami, w którym określone zostały zasady odprawy osób małoletnich – dzieci. Zapisy wskazanego aktu prawnego wskazują na zwracanie szczególnej uwagi funkcjonariuszom Straży Granicznej na osoby małoletnie. W przypadku gdy osoby małoletnie podróżują pod opieką tylko jednej osoby dorosłej i istnieją uzasadnione podejrzenia, że mogło dojść do bezprawnego zabrania małoletniego spod opieki rodzicielskiej,

funkcjonariusze Straży Granicznej zobowiązani są do prowadzenia dochodzenia w celu sprawdzenia całej sytuacji. W przypadku małoletnich podróżujących samotnie Straż Graniczna upewnia się, że nie opuszczają terytorium państwa wbrew woli osób sprawujących nad nim opiekę rodzicielską.

Jak podaje D. Wojtowicz co roku ginie ok. 7-8 tys. osób małoletnich. W 2017 roku takich zaginięć zgłoszono aż 6 758. 443 zgłoszeń dotyczyło dzieci do 7 roku życia, 953 - w wieku 7-13 lat, a 5362 – w wieku 14-17 lat. Jak widać, największa grupa zaginionych dzieci to młodzież, która skończyła 14 lat. (Wojtowicz, <https://natemat.pl/278943,zaginione-dzieci-w-polsce-jak-wygladaja-statystyki-zaginiec#>, access: 25.09.2020 r.) .

Analizując akty prawne odnoszące się do dzieci, z pewnością stwierdzić można, że konwencja o prawach dziecka była pierwszym dokumentem międzynarodowym, który uwzględnił szczegółowo prawa dziecka. Konwencja miała dużą ilość ratyfikacji, co świadczy o jej skuteczności i ciągłej analizie prawnej.

BEZPIECZEŃSTWO DZIECI W STREFIE SCHENGEN

Bezpieczeństwo jest naczelną potrzebą i szczególną wartością człowieka i całych grup społecznych, a także podstawową potrzebą państw i systemów międzynarodowych. Jest to stan obiektywny polegający na braku zagrożenia, odczuwany subiektywnie przez jednostki lub grupy (Korzeniowski, 2012, p. 76). Jedną z podstawowych zadań państw Strefy Schengen jest ujednoczenie i zapewnienie właściwej ochrony granicy zewnętrznej i wewnętrznej Unii Europejskiej. System Informacyjny Schengen II (SIS II) ma za zadanie zapewnić bezpieczeństwo zgodnie ze standardami europejskimi. Podstawowe wpisy w SIS II dotyczące osób, w tym dzieci: Art.24 decyzji SIS II (Rozporządzenia WE nr 1987/2006) – wpisy dot. osób niepożądanych na terytorium państw Strefy Schengen, którym należy odmówić wjazdu, Art.32 decyzji SIS II (Decyzji Rady 2007/533/WSiSW) – wpisy dot. osób zaginionych, Art.34 decyzji SIS II (Decyzji Rady 2007/533/WSiSW) – wpis dot. kategorii osób do ustalenia ich miejsca przebywania.

Dzieci jako szczególna kategoria podróżnych powinny być odprawiane ze szczególną starannością przez służby graniczne i celne państw członkowskich, zarówno na granicy, jak i przy bezpośrednim legitymowaniu. Jedną

z podstawowych zadań państw Strefy Schengen jest ujednoczenie i zapewnienie właściwej ochrony granicy zewnętrznej i wewnętrznej Unii Europejskiej. System Informacyjny Schengen II ma za zadanie zapewnić obywatelom dzieciom bezpieczeństwo. W Strefie Schengen znajdują się takie państwa jak: Austria, Belgia, Czechy, Dania, Estonia, Finlandia, Francja, Niemcy, Grecja, Węgry, Włochy, Łotwa, Litwa, Luksemburg, Malta, Holandia, Polska, Portugalia, Słowacja, Słowenia, Hiszpania, Szwecja, Norwegia, Islandia, Szwajcaria oraz Liechtenstein. Patrząc na liczby uprowadzonych dzieci lub na same próby uprowadzenia, można przypuszczać, że zjawisko to jest szerokie i może stać się powszechne, dlatego ważna jest profilaktyka społeczna, która miałaby na celu pojmowanie tego problemu. Społeczeństwo powinno współpracować ze służbami i odpowiednio wcześniej reagować na niepokojące incydenty, które mogą świadczyć o naruszeniu jakichkolwiek praw dziecka. Szybka i skuteczna wymiana informacji pozwala na podjęcie odpowiednich działań zapobiegawczych. Po przystąpieniu Polski do Strefy Schengen granice zewnętrzne stały się wspólnymi granicami Unii Europejskiej. Odpowiednia i profesjonalna kontrola graniczna umożliwia szybką identyfikację osoby poszukiwanej czy uprowadzonej.

Polska ewoluując w kierunku integracji z UE, dostosowała polski system ochrony granic do standardów i wymogów Unii Europejskiej. Niewątpliwym pozytywnym procesem przyczynia się równocześnie do zmiany uwarunkowań bezpieczeństwa naszego państwa. Przedszengeni system kontroli przepływu osób między państwami tworzył bariery na granicach państw, umożliwiając zatrzymanie niepożądanych i stwarzających zagrożenie bezpieczeństwa osób. Zniesienie kontroli granicznych wewnątrz Strefy Schengen, a także liberalizacja procesów migracyjnych otworzyła równolegle możliwość potencjalnych negatywnych zjawisk wpływających na bezpieczeństwo również naszego kraju. Polska przystępując do Strefy Schengen w swojej strategii bezpieczeństwa musiała uwzględnić nowe, dotychczas bardzo mało zauważalne zjawisko – przestępczość transgraniczną. Przestępczość ta wykraczająca poza ustanowione w normach prawa karnego nakazy i zakazy dodatkowo ulega ciągłej intensyfikacji i obejmuje swoim działaniem coraz większy obraz (Suduł, 2016, p. 267).

Celem Konwencji Haskiej dot. uprowadzenia dziecka jak podaje strona internetowa Ministerstwa Sprawiedliwości jest przeciwdziałanie negatywnym skutkom międzynarodowego uprowadzania lub zatrzymywania dzieci (Preambuła, art. 1 lit. a). Postępowanie wszczęte na podstawie przepisów

Konwencji ma doprowadzić do przywrócenia stanu faktycznego i prawnego, jaki istniał przed bezprawnym uprowadzeniem lub zatrzymaniem dziecka. Uprowadzenie lub zatrzymanie dziecka jest bezprawne w rozumieniu Konwencji jeżeli nastąpiło naruszenie prawa do opieki przyznanego przez ustawodawstwo (orzeczenie sądowe lub administracyjne albo ugodę mającą moc prawną) państwa, w którym dziecko miało miejsce stałego pobytu bezpośrednio przed uprowadzeniem lub zatrzymaniem oraz, jeżeli w chwili uprowadzenia lub zatrzymania prawo to było skutecznie wykonywane (art. 3). Konwencja przyjmuje jako zasadę niezwłoczny powrót dziecka do państwa miejsca jego stałego pobytu (art. 12 ust. 1). Organ orzekający państwa, do którego dziecko zostało bezprawnie uprowadzone lub w którym zostało bezprawnie zatrzymane, jest obowiązany do zarządzania jego niezwłocznego powrotu, jeśli dziecko nadal w tym państwie przebywa, a wniosek wpłynął przed upływem roku od momentu uprowadzenia lub zatrzymania dziecka. Powrót dziecka powinien zostać zarządzony nawet po upływie 1 roku, chyba że zostanie ustalone, że dziecko przystosowało się już do swego nowego środowiska (art. 12 ust. 2), (Ministerstwo Sprawiedliwości, <https://arch-bip.ms.gov.pl/pl/ministerstwo/wspolpraca-miedzynarodowa/konwencja-haska-dot-uprowadzenia-dziecka/>, access: 25.09.2020 r.).

W Polsce stwierdzonym już zaginięciem dziecka zajmuje się Policja, powyższe czynności reguluje Zarządzenie nr 48 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 czerwca 2018 r. w sprawie prowadzenia przez Policję poszukiwania osoby zaginionej oraz postępowania w przypadku ujawnienia osoby o nieustalonej tożsamości lub znalezienia nieznanymi zwłok oraz szczątków ludzkich. W ww. akcie prawnym zawarte są m.in. poziomy poszukiwań – stopnie, poszukiwania opiekuńcze, porwanie rodzicielskie itd. Porwanie rodzicielskie określone jest jako zdarzenie, w wyniku którego jedno z rodziców lub opiekunów prawnych posiadających władzę rodzicielską bez woli i wiedzy drugiego z nich pod pretekstem krótkotrwałego pobytu wywozi lub zatrzymuje osobę małoletnią na stałe, pozbawiając tym samym drugiego rodzica lub opiekuna prawnego posiadającego władzę rodzicielską możliwości utrzymywania kontaktu z małoletnim w przysługującym mu zgodnie z prawem zakresie.

Należy zaznaczyć, że zgodnie ze wskazanym Zarządzeniem 48 Komendanta Głównego Policji poszukiwania osób poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej

prowadzone są: w państwach korzystających z SIS poprzez SIS oraz w państwach niekorzystających z SIS poprzez bazę danych Interpol.

Biorąc pod uwagę powyższe ustalenia, należy podkreślić, że bezpośrednio za całość poszukiwań opowiada Policja, natomiast Straż Graniczna jest organem, który może szybko i skutecznie zatrzymać w trakcie odprawy granicznej lub legitymowania porwaną, tj. uprowadzoną osobę.

WNIOSKI

Prawidłowe zapewnienie bezpieczeństwa wewnętrznego jest bardzo ważnym czynnikiem zależnym od władzy państwowej. Po wejściu Polski do UE/Schengen, staliśmy się wspólną granicą Unii Europejskiej dzielącą zachód od wschodu. Zapewnienie prawidłowego poziomu bezpieczeństwa w dobie Schengen szczególnie dzieci i młodzieży jest istotne. Polska graniczy bezpośrednio z Ukrainą, Białorusią i Rosją, tworząc granicę zewnętrzną. Ze względu na charakterystyczne położenie geograficzne Polska jest krajem tranzytowym, co może ułatwiać i sprzyjać rozwojowi różnego rodzaju przestępstw granicznych. Cudzoziemcy zawierają fikcyjne związki małżeńskie z obywatelami RP w celu legalizacji pobytu. Ta forma legalizacji pobytu nasiliła się przede wszystkim w odniesieniu do obywateli Ukrainy i Wietnamu, a także państw afrykańskich (Wiśniewski, 2009, p. 26). Powyższe stanowi również zagrożenie dla dzieci będących na wychowaniu którejś ze stron. Procesy globalizacji i ich wpływ na oblicze współczesnego świata obok licznych korzyści dla państw i społeczeństw, niosą również ze sobą szereg zagrożeń, wśród których do najpoważniejszych należy rozwój przestępczości transgranicznej oraz międzynarodowego terroryzmu. Skuteczne przeciwdziałanie tego rodzaju zagrożeniom wymaga nie tylko tworzenia nowych narzędzi (np. technologii czy rozwiązań prawnych) oraz podnoszenia kwalifikacji pracowników, ale także rodzi konieczność stałego rozwijania współpracy między organami prawa różnych państw (Wiśniewski, 2009, p. 69).

Ważna jest świadomość dzieci i młodzieży o istniejących zagrożeniach. Konwencja o prawach dziecka, Konstytucja i inne akty prawne nie zastąpią tej świadomości przekazywanej przez rodziców i opiekunów oraz nauczycieli. Ważna jest również reakcja społeczeństwa w przypadku podejrzenia uprowadzenia dziecka lub konfliktu pomiędzy małżeństwami, gdzie ofiarą

są osoby małoletnie. W takim wypadku trzeba odpowiednio zareagować poprzez poinformowanie właściwych służb, nawet jeśli się jest osobą postronną

Należy pamiętać, że w myśl Konwencji dzieckiem jest osoba poniżej 18 roku życia. Konwencja określa jedynie górną granicę wieku, unikając w ten sposób sporów dotyczących kwestii dziecka poczętego. W preambule zaznacza się jednak, że dziecko wymaga ochrony prawnej przed jak i po urodzeniu (Czyż, 2002, p. 74). Art. 95 kodeks rodzinny i opiekuńczy z dnia 15 lutego 1964 r. określa władzę rodzicielską jako obowiązek i prawo rodziców do wykonywania pieczy nad osobą i majątkiem dziecka oraz do wychowania dziecka, z poszanowaniem jego godności i praw. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej podczas głosowań na 79. posiedzeniu, ustanowił dzień 20 listopada Ogólnopolskim Dniem Praw Dziecka, który ma przypominać szczególną rolę Polski – inicjatora uchwalenia Konwencji – w tworzeniu światowego systemu ochrony praw dziecka. Choć wiele się zmieniło w Polsce w podejściu do dzieci przez ostatnie sto lat, to wciąż prawa dziecka nie są w pełni respektowane, a wiele osób uzależnia respektowanie tychże praw od wypełniania przez dzieci obowiązków. Wciąż pokutuje przekonanie, że dzieci nie są jeszcze pełnoprawnymi obywatelami i dlatego prawa człowieka w pełni nie przynależą. A jest wprost przeciwnie (Komenda Główna Policji, <https://www.policja.pl/pol/kreci-mnie-bezpieczenst-1/31370,Miedzynarodowy-Dzien-Praw-Dziecka.html>, access: 26.09.2020 r.).

BIBLIOGRAPHY:

- Brzozowska, P. *Coraz więcej Polek wybiera cudzoziemca za męża. Psycholog wyjaśnia skąd takie zainteresowanie*, <https://kobieta.wp.pl/coraz-wiecej-polek-wybiera-cudzoziemca-na-meza-psycholog-wyjasnia-skad-takie-zainteresowanie-6338471376435329a/> (25.09.2020).
- Bulandra, A. (2005). *System orzekania o zastosowaniu środków detencyjnych względem cudzoziemców w świetle standardów demokratycznego państwa prawa*. In: Bulandra A., i inni. (ed.), *Aktualne zagadnienia dotyczące detencji cudzoziemców*. Kraków: Stowarzyszenie Praw Człowieka im. Haliny Nieć.
- Czyż, E. (2002). *Co należy wiedzieć, zanim się zacznie mówić o prawach dziecka...* In: Koszowska K., i inni. (ed.), *Prawa człowieka, poradnik nauczyciela*. Warszawa: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.

- Decyzja Rady 2007/533/WSiSW z dnia 12.06.2007 r. w sprawie utworzenia, funkcjonowania i użytkowania Systemu Informacyjnego Schengen drugiej generacji.*
- Doliwa – Klepacka, A., Dubowski, T. (2011). *Tymczasowe przywracanie kontroli granicznej na granicach wewnętrznych Schengen jako instrument zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego podczas imprez masowych – doświadczenia wybranych krajów.* In: Zdanowicz M., i inni. (ed.), *Przyjazna granica – rok do euro 2012.* Kętrzyn: Centrum Szkolenia SG.
- <https://www.policja.pl/>.
- <https://www.strazgraniczna.pl/>
- Karpińska, M. (2014). *Udostępnienie informacji dotyczących czynności operacyjno – rozpoznawczych prowadzonych przez Policję i straż Graniczną.* In: Topolewski S., i inni. (ed.), *Informacje niejawne i dane osobowe w systemie bezpieczeństwa państwa.* Siedlce: Pracownia Wydawnicza Wydziału Humanistycznego.
- Koba, L., Nowicki, M. (2002). *Prawa i wolności człowieka.* In: Koszowska K., i inni. (ed.), *Prawa człowieka, poradnik nauczyciela.* Warszawa: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.
- Kodeks rodzinny i opiekuńczy z dnia 25.02.1964 r., Dz.U.1964 nr 9 poz. 59.*
- Komenda Główna Policji, *Międzynarodowy Dzień Dziecka*
<https://www.policja.pl/pol/kreci-mnie-bezpieczenst-1/31370,Miedzynarodowy-Dzien-Praw-Dziecka.html/> (27.09.2020).
- Konstytucja RP z dnia 02.04.1997 r., Dz.U.1977 nr 78 poz.483.*
- Konwencja wykonawcza do Układu z Schengen z dnia 14.06.1985 r. między rządami Państw Unii Gospodarczej Beneluksu, Republik Federalnej Niemiec oraz Republiki Francuskiej w sprawie stopniowego znoszenia kontroli na granicach.*
- Korzeniowski, L.F. (2012). *Podstawy nauk o bezpieczeństwie. Zarządzanie bezpieczeństwem,* Warszawa: Difin.
- Ministerstwo Sprawiedliwości, *Konwencja Haska dot. uprowadzenia dzieci,*
[https://arch-bip.ms.gov.pl/pl/ministerstwo/wspolpracamiedzynarodowa/konwencja-haska-dot-uprowadzenia-dziecka/t\(\(25.09.2020](https://arch-bip.ms.gov.pl/pl/ministerstwo/wspolpracamiedzynarodowa/konwencja-haska-dot-uprowadzenia-dziecka/t((25.09.2020)
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/399 z dnia 09.03.2016 r. w sprawie unijnego kodeksu zasad regulujących przepływ osób przez granice (kodeks graniczny Schengen) ze zm.*

- Rozporządzenie (WE) nr 1987/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20.12.2006 r. w sprawie utworzenia, funkcjonowania i użytkowania Systemu Informacyjnego Schengen drugiej generacji.*
- Rzecznik Praw Dziecka, <https://brpd.gov.pl/czym-zajmuje-sie-rzecznik-praw-dziecka/> (25.09.2020).
- Stadniczeńko, S. L. (2015). *Prawa dziecka częścią składową systemu praw człowieka i obywatela*, In: Stadniczeńko S.L., (ed.) *Konwencja o prawach dziecka*, Warszawa.
- Stojcka-Zuber, R., Ostrowska, M., Aftyka, L. (2018). *Bezpieczeństwo dziecka (na przykładzie bezpieczeństwa w ruchu drogowym)*. *Scientific Bulletin of Chełm - Section of Pedagogy*, 2, 165-180.
- Suduł, R. (2016). *Transgraniczne zagrożenia bezpieczeństwa w przepływie osób i towarów w wymiarze praktycznym na przykładzie wschodniej granicy*. In: Kosińska A., i inni. (ed.). *Bezpieczeństwo wschodniej granicy Unii Europejskiej w trans granicznym przepływie osób i towarów*. Zamość: Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji.
- Ustawa z dnia 24.08.2007r. o udziale Rzeczypospolitej Polskiej w Systemie Informacyjnym Schengen oraz Wizowym Systemie Informacyjnym*, Dz.U.2007 nr 165 poz. 1170.
- Wiśniewski, B., Piątek, Z., (2009). *Współczesny wymiar funkcjonowania policji*. Warszawa: Akademia Obrony Narodowej.
- Wojtowicz, D. *Zaginienia dzieci w Polsce. Jak Duży jest to problem i ile zaginionych nie udaje się niestety odnaleźć?* <https://natemat.pl/278943,zaginione-dzieci-w-polsce-jak-wygladaja-statystyki-zaginiec#/> (25.09.2020). Z
- Zarządzenie 48 Komendanta Głównego Policji z dnia 28.06.2018 r.*, Dz. Urz. 2018.